

CZU:811.135.1'276.6'374

[https://doi.org/10.52505/1857-4300.2021.1\(313\).09](https://doi.org/10.52505/1857-4300.2021.1(313).09)

ORCID: 0000-0002-7326-853X

SVETLANA CALARAȘ
Universitatea de Stat din Moldova

NOȚIUNE – CONCEPT – TERMEN.
INTERPRETĂRI

NOTION – CONCEPT – TERM. INTERPRETATIONS

Abstract. There are various interpretations of the fundamental notions used in the study of terminology. This article is a comparative study of their definitions, conducted in the process of establishing benchmarks in the study of editorial-printing terminology. It presents a research of the theoretical foundations of terminology, a study of various interpretations of linguistic meanings of key notions of terminology: „notion”, „concept” and „term”. One of the fundamental units of terminology is the „notion”, which is characterized as an abstract object of knowledge. Another fundamental unit, the „concept”, represents classes of objects of knowledge, of perceptible phenomena. Concepts are called abstractions, mental constructions or units of thought that ensure the connection between objects and their definitions. They have an essential role in human knowledge, communication not being possible if we do not have a codification of concepts in linguistic signs (terms). The concepts ensure the connection between the objects and the designations that correspond to them. And the „term” is the material form, expressed through linguistic means, of a notion specialized in a certain field of knowledge.

Keywords: notion, concept, term, interpretations, knowledge, terminology, lexicology.

Rezumat. Există diverse interpretări ale noțiunilor fundamentale folosite în studierea unei terminologii. Articolul de față reprezintă un studiu comparativ al definițiilor acestora, efectuat în procesul de stabilire a bazei teoretice și a unor puncte de reper în studierea terminologiei editorial-poligrafice. Acesta prezintă o cercetare a fundamentelor teoretice, anume o examinare a diverselor interpretări ale semnificațiilor lingvistice date noțiunilor-cheie din domeniul terminologiei: „noțiune”, „concept” și „termen”.

Una dintre unitățile fundamentale ale terminologiei este „noțiunea”, care este caracterizată ca obiect abstract al cunoașterii. O altă unitate fundamentală, „conceptul”, reprezintă clase de obiecte ale cunoașterii și de fenomene perceptibile. Concepte sunt numite abstractizările, construcțiile mentale sau unitățile de gândire care asigură legătura dintre obiecte și definițiile lor. Acestea au un rol esențial în cunoașterea umană, comunicarea nefiind posibilă dacă nu avem o codificare a conceptelor în semne lingvistice (termeni). Conceptele asigură legătura între obiectele și desemnările care le corespund. Iar „termenul”

este forma materială exprimată prin mijloace lingvistice a unei noțiuni specializate într-un anumit domeniu de cunoaștere.

Cuvinte-cheie: noțiune, concept, termen, interpretări, cunoștințe, terminologie, lexicologie.

Metodologia de cercetare. Lucrarea de față reprezintă un studiu comparativ al definițiilor noțiunilor fundamentale folosite în studierea terminologiei din domeniul editorial-poligrafic, efectuat în procesul stabilirii bazei teoretice, precum și a unor puncte de reper în studierea terminologiei respective. Investigația este fundamentată pe analiza lexicologică și lexicografică a definițiilor noțiunilor principale în viziunea unor specialiști din domeniu.

Introducere. Efectuând o cercetare comparativă a fundamentelor teoretice ale terminologiei, am analizat diversele interpretări ale semnificațiilor lingvistice ale noțiunilor-cheie din cadrul terminologiei: „noțiune”, „concept” și „termen” expuse de specialiștii din acest domeniu al lingvisticii.

Astfel „noțiunea”, unitate fundamentală din domeniul terminologiei, este caracterizată ca „obiect abstract al cunoașterii” sau „cunoștință fundamentală comparabilă sau identificabilă cu *ideea sau conceptul*” (*Le Nouveau Petit Robert*, 1997, p. 785). Noțiunea este indispensabilă cunoașterii științifice. În cadrul unei terminologii o noțiune științifică se distinge de celelalte în funcție de semnul care o reprezintă. Luat în comparație, sensul lexical al cuvântului dintr-o limbă comună este determinat de context (*Le Petit Larousse*, 1995, p. 567). De aceea și putem vorbi de caracterul independent al noțiunii, de caracterul său univoc, ca fiind obiect abstract al cunoașterii, independent de context. Conform *Dicționarului explicativ al limbii române*, noțiunea este „forma logică fundamentală a gândirii omenești care reflectă caracterele generale, esențiale și necesare ale unei clase de obiecte; concept” (DEX, 1998, p. 700).

Eugen Wüster, fondatorul școlii de la Viena și „tatăl” terminologiei moderne, este de părerea că noțiunile sunt construcții mentale care servesc la clasificarea obiectelor individuale: „Les notions sont les presentations mentales”. Orice noțiune se compune din conținut și sferă și se exprimă printr-un termen. După gradul de generalitate al conținutului, noțiunile se împart în noțiuni concrete și abstracte, iar după lărgimea sferei – în noțiuni individuale și generale.

Definiția pe care o dă terminologul Helmut Felber, discipol al lui Wüster, ne dezvăluie și ea caracterul important al *noțiunii* în această știință. Astfel, el clasifică terminologia ca „Domeniu de cunoaștere interdisciplinar și transdisciplinar care tratează noțiunile și reprezentările lor (termeni, simboluri etc.)” (Felber, 1987, p. 278).

Așadar, *noțiunile* sunt entități conceptuale, care prevalează în terminologie asupra formelor prin care sunt exprimate acestea, lingvistice sau nonlingvistice, considerate drept variabile importante, însă mai puțin esențiale (Mounin, 2004, p. 88).

Mai târziu au apărut divergențe privind sinonimia termenului „noțiune” cu cel de „concept”. Alain Rey nu le consideră echivalente, spre deosebire de AFNOR (*Assosiation française de normalisation*) și mulți terminologi francezi, canadieni și români. El propune să folosim termenul „noțiune” de fiecare dată când vorbim de terminologia descriptivă sau aplicativă (terminografie), iar în materie de teorie să conservăm „conceptul” și „noțiunea” (AFNOR). Alain Rey a criticat demersul ISO și a altor asociații naționale de normalizare pentru adoptarea termenului de „noțiune” ca fiind mai corect, „noțiunea” fiind „obiect al cunoașterii folosit în logică și filosofie”, iar „conceptul” este o „noțiune generală, folosită atât în logică și filosofie, cât și în lingvistică și epistemologie” (Rey, 1995, p. 29).

Timp îndelungat terminologiei au ezitat între termenii de „noțiune” și „concept”. Spre exemplu, François Gaudin a stabilit între ei o relație de parasinonimie (Gaudin, 1993, p. 29), iar Maryvonne Holzem nu face nici o diferență între acești doi termeni: „Nous employons donc le terme de concept comme synonyme de notion” („Noi folosim deci termenul *concept* drept sinonim al *noțiunii*” – *tr. aut.*) (Holzem, 1999, p. 101). În opinia cercetătoarei ruse V. N. Iarțeva „fiecare știință tinde spre crearea limbajului său, în care concizia semantică rezultă din corespunderea semnului lingvistic cu noțiunea pe care o transmite” (Iarțeva, 1974, p. 68).

Cum bine se știe, noțiunea nu devine subiect al gândirii științifice până nu este exprimată verbal. Există două căi de a prezenta noțiunea, adică de a o face perceptibilă: prin *termen* – o unitate nominativă verbală și prin *definiție* – o frază construită de o manieră specifică.

Cât privește conceptul. În filosofie acesta se explică ca fiind „o reprezentare mentală generală și abstractă a unui obiect, „o idee abstractă generală”, spre deosebire de noțiune, care este „obiectul abstract al cunoașterii”, sau „cunoștința fundamentală” (*Grand dictionnaire de la Linguistique & Sciences du langage*, 2007, p. 167).

În lingvistică aceste două noțiuni sunt apropiate între ele, considerându-se sinonime:

J. Marouzeau: „le terme est une expression employée pour exprimer les *notions* spécialisées” („termenul este o expresie folosită pentru a exprima noțiunile specializate” – *tr. aut.*);

A.-J. Greimas: „unité lexicalisée dénommant un *concept*” („unitate lexicalizată ce denumește un concept” – *tr. aut.*);

J. Dubois: „ensemble des termes définis rigoureusement, par lesquels toute science désigne les *notions* qui lui sont utiles” („ansamblu de termeni definiți riguros, prin intermediul cărora toate științele își desemnează noțiunile care le sunt utile” – *tr. aut.*);

R. Galisson și D. Coste: „ensemble de termes qui renvoient aux *concepts* ou aux objets afférents à un domaine de connaissance ou d’activité humaine”

(„ansamblu de termeni ce se referă la concepte sau obiecte legate de un domeniu al cunoașterii sau al activității umane” – *tr. aut.*);

E. Wüster, cu referire la noțiune, ne indică să pornim de la noțiune ca punct inițial de plecare: „prenant les *notions* comme point de départ”, din care rezultă concluzia că la baza formării termenilor stă conceptul (noțiunea) (după Bidu-Vrănceanu, 2000, p. 12).

În viața de zi cu zi, oamenii sunt permanent în contact cu realitatea, cu obiecte pe care le mânuiesc, cu fenomene care îi afectează într-un fel sau altul. Evident, realitatea dată este percepută de către fiecare individ într-un fel unic și personal, deci subiectiv, căpătând o anumită reprezentare în conștiința lui. Dacă pentru diversitatea obiectelor și fenomenelor realității creierul uman ar trebui să creeze tot atâtea reprezentări conceptuale, atunci s-ar ajunge repede la o inflație de concepte, iar memoria umană, suprasaturată, nu ar mai putea face față nevoilor de înmagazinare.

În momentul în care se pune problema comunicării între indivizi, trebuie să apară instrumente care să depășească diversitatea percepțiilor individuale, pentru că altfel nici nu ar exista comunicare. Intervine astfel procesul de abstractizare mentală, care face parte din dezvoltarea în plan cognitiv a subiectului uman, prin care entități individuale sunt grupate în clase conform unor caracteristici similare, pertinente, repetitive. Așa apar *conceptele* (sau *noțiunile*), care reprezintă clase de obiecte, de fenomene perceptibile. Acest lucru nu înseamnă că ele sunt total rupte de percepția umană, ci, continuând să dea măsura felului cum percep oamenii realitatea înconjurătoare, arată cum aceasta este structurată conceptual prin diferite sisteme de cogniție (Ciobanu, 1998, p. 131).

De asemenea, comunicarea nu este posibilă decât prin intermediul unei codificări a conceptelor în semne, reprezentată, în cazul ființelor umane, de limbă; apare astfel clar rolul conceptelor. Grație unui inventar limitat de semne ordonate într-un sistem, ele asigură trecerea de la percepția realității în infinitatea aspectelor sale la comunicare. Conceptele sunt deci abstractizări, „construcții mentale, unități de gândire” (ISO 704) care asigură legătura între obiecte și definițiile sau desemnările ce le corespund. Ele au un rol esențial în structurarea cunoașterii umane, deoarece „oferă mijloacele de identificare a obiectelor și de organizare a lor în unități dotate cu sens” (*ibidem*). *Dicționarul științelor limbajului* aduce următoarea definiție a conceptului: „Se numește concept orice reprezentare simbolică, de natură verbală, având o semnificație generală care este valabilă pentru o serie de obiecte concrete având proprietăți comune” (Dubois, Gacomo, Guespin, Marcellesi, Marcellesi, Mével, 1973, p. 321).

„Întrucât terminologia se ocupă de comunicarea cu ajutorul limbajelor specializate, ea este axată pe concepte și pe reprezentările acestora” (ISO 704). De aceea, în constituirea terminologiei unei anumite discipline științifice sau sfere de activitate umană, în mod necesar, trebuie înțelese procesele de conceptualizare

care stau la baza cunoașterii specifice domeniului respectiv, iar înseși conceptele vor trebui considerate ca fiind „nu numai unități de gândire, ci și unități de cunoaștere” (ISO 704). Acest lucru este deosebit de important atât pentru cercetare și activitatea de constituire a inventarelor terminologice, cât și pentru politica terminologică (în special în ceea ce privește creația neologică), deoarece în cadrul procesului de abstractizare proprietățile comune sau pertinente pentru o clasă de obiecte devin tot atâtea *caracteristici* care se combină pentru a da naștere conceptului. O „combinație unică de caracteristici este reprezentată într-un limbaj specializat printr-o desemnare, adică printr-un termen” (Sager, 1990, p. 113). La baza reținerii unui termen pentru un inventar sau a creării unui nou termen pentru un domeniu specific trebuie deci să se afle un contact real cu aspecte tipice ale cunoașterii umane în acel domeniu. De aceea, se vorbește astăzi tot mai des despre așa-numita terminologie orientată spre concept (*concept oriented terminology*), axată pe concept (*tr. aut.*) (*ibidem*).

În limbajele de specialitate conceptele sunt explicate prin definiții, care trebuie să identifice conceptul cu o intensiune și o extensiune unică. O combinație unică de caracteristici identifică un concept și-i afirmă diferențele față de alte concepte din același sistem. Calitatea unei activități terminologice este în mare măsură dată de calitatea definițiilor. „Uneori termenii sunt atât de lungi încât seamănă cu o definiție ori definițiile sunt atât de laconice încât seamănă cu un termen; acest lucru nu trebuie să ducă la confundarea desemnării cu definiția” (ISO 704).

Conceptul constituie, în conformitate cu majoritatea autorilor studiați, o reprezentare mentală a realității. În opinia lui Eugen Wüster, conceptele există independent de termeni și au un caracter extralingvistic. Conceptul este compus dintr-o serie de caractere comune unei clase de obiecte. Aceste caractere, la rândul lor, sunt concepte utilizate pentru a comunica și a structura mintal un domeniu de specialitate. Considerăm că conceptul ar trebui să constituie punctul de plecare pentru orice activitate, inclusiv studiul terminologic. Or, el are un rol esențial în analiza relațiilor semantice care există între termeni. Maria Theresa Cabré afirmă că „le processus de recueil de termes ne peut pas partir des formes mais des concepts (methode onomasiologique)” (Cabré, 1998, p. 82). Așadar, spre deosebire de lexicografi, care, explicând cuvintele, se bazează pe principiul semasiologic pornind de la cuvânt → la concept, de la o denumire pe care o definesc ulterior; terminologii și terminografii dau denumiri, nume unor concepte deja existente (principiul onomasiologic).

Momentul apariției conceptului este greu de precizat. În tehnică, de exemplu, când se inventează o mașină nouă, apare și un nou concept, iar mai apoi și mașina (obiectul concret). În terminologie, conceptul nu există izolat și este perceput în contextul conceptual al domeniului specific de cunoaștere. Un ansamblu structurat de noțiuni este considerat drept sistem de noțiuni (sistem noțional/ sistem conceptual). În cadrul acestui sistem conceptual, fiecare concept exprimă raporturile sale cu celelalte concepte și își ocupă locul concret. E. Wüster (1968, p. 95) menționează

două tipuri principale de raporturi între concepte: raporturi logice și raporturi ontologice. Or, în terminologie, pe lângă acestea, se disting, de asemenea, raporturi generice și raporturi complexe.

Conceptul (semnificația termenului) și *termenul* (forma materială) sunt interdependente. Termenul este opus conceptului, reprezentând forma lingvistică a acestuia, dar în același timp înglobează două aspecte – conceptual și lingvistic. Simbolul terminologic în raport cu conceptul este un termen, iar în raport cu obiectul este o denumire (Hometskovski, 2008, p. 181-190).

Relația între concept și termen, spre deosebire de ceea ce, în general, știm despre relația dintre semnificat și semnificant, este univocă, ceea ce înseamnă că un termen, situat într-un câmp terminologic dat, trimite la un singur concept din sistemul conceptual căruia îi corespunde câmpul terminologic respectiv. Este o idee devenită deja clasică în terminologie, susținută cu pasiune de părintele terminologiei, de Eugen Wüster, încă din momentul când acesta prezida lucrările comitetului etnic care avea să elaboreze primele norme ISO pentru terminologie. Dezbaterile în acest sens au evoluat în timp, ceea ce a făcut ca în prezent norma 704 să afirme mai nuanțat ideea univocității: „În mod ideal, relația termen – concept într-un limbaj de specialitate trebuie să ofere garanția că un termen dat este atribuit doar unui singur concept și că un concept dat este reprezentat numai de un singur termen” (ISO 704).

Termenul poate fi exprimat prin diverse forme lingvistice (cuvânt, abrevieri etc.). Conceptul reprezintă semnificația termenului respectiv. Conceptul precedă termenul atât până la momentul în care conceptului i-a fost atribuit un simbol, cât și după materializarea lui sub formă de termen. Așadar, spre deosebire de limbajul comun, în cazul termenului accentul se plasează pe semnificat (concept) care, deseori, în limbajele de specialitate, nu este acoperit de o denotație, fapt care duce la crearea unor termeni noi.

Noțiunea de bază a terminologiei și a terminografiei este *termenul*. Din perspectivă neowüsteriană, definim termenul ca formă materială exprimată prin mijloace lingvistice a unei noțiuni specializate în cadrul unui domeniu specific al cunoașterii. „Orice domeniu științific, tehnic, sociouman dispune de termeni proprii. Suntem conștienți de faptul că terminologia unei discipline nu este o stare, ci un proces niciodată încheiat” (Stanțieru, Tărăță, 2012, p. 108). Dicționarele românești de specialitate (lingvistică) definesc termenii ca „unități ale cunoașterii cu conținut stabil” sau „expresii fixe proprii unei anumite științe care servesc la exprimarea unor noțiuni specifice” (Bidu-Vrănceanu, Călărășu, Ionescu, 1997, p. 114).

Termenul este un cuvânt sau o îmbinare de cuvinte de subordonare, având o semnificație specială ce exprimă și formează o noțiune profesională întrebunțată(ă) în procesul cunoașterii și însușirii obiectelor științifice și profesional-tehnice și a raporturilor stabilite între ele.

Definiția standard ISO este: „Un termen este o desemnare ce constă din unul sau mai multe cuvinte care reprezintă un concept general aparținând unui limbaj special” (ISO 704). Cu toate acestea, există numeroase interpretări ale noțiunii de termen, de exemplu: un termen „desemnează o noțiune în mod univoc în interiorul unui domeniu” (*Vocabulaire systématique de la terminologie*, 1985, p. 67); termenul este „o etichetă, un cod de bare pentru a indica o noțiune, independent de o anumită limba”, „termenii nefiind cuvinte” (sau semne lingvistice), iar terminologia fiind concepută ca „o fabrică de nume pentru obiecte mentale din diferite domenii” (Rey, 1995, p. 243; 2011, p. 902-903).

„Termenul este un simbol atribuit unui concept. Conceptul este sensul termenului. Termenul poate fi exprimat printr-un cuvânt sau un grup de cuvinte, o literă sau un simbol grafic, o abreviere sau un acronim. Caracteristicile care disting un termen de un cuvânt ce nu este termen sunt: precizia și faptul că aparține unui sistem de termeni” (Ciobanu, 1998, p. 25, 86). Termenul este „denumirea unei noțiuni (obiect sau proces), exprimată printr-o unitate lingvistică, definită într-un limbaj de specialitate. Termenul este un simbol atribuit unui concept” (Pavel, Rucăreanu, 2001, p. 23, 121); „termenii nu sunt în mod exclusiv denumiri de cunoștințe: ei sunt de asemenea elemente de discurs specializat, care participă la logica acestui discurs” (Lerat, 2005, p. 2; Druță, 2014, p. 89).

A. Lavoisier scria în *Основные рассуждения о химии* că este imposibil de separat știința de terminologie și terminologia de știință, deoarece orice știință se constituie în mod obligatoriu din trei momente: din fapte care formează conținutul ei, din idei provocate de aceste fapte și din termeni care exprimă aceste idei (după Superanskaja, 1989).

În opinia lui A. A. Reformatkii, limba nu este un ingredient ocazional în dezvoltarea științelor. Limba „intră” în știință, în primul rând, prin terminologie (Reformatkii, 1994, p. 164-165). Fiind instrumentul cu ajutorul căruia se formează teoriile științifice, legile, principiile, termenii și totalitățile lor – terminologiile reprezintă o parte componentă importantă a științei și tehnicii.

Din opiniile citate mai sus, este evident că una din trăsăturile distinctive ale termenului o constituie legătura lui cu concepțiile științifice. Termenul este un cuvânt special (sau un grup de cuvinte) acceptat în activitatea profesională și întrebuințat în anumite condiții. În interiorul câmpului său terminologic, termenul se dovedește a fi monosemantic. Termenii din câmpuri lexicale diferite sunt omonimi (cf.: *undă* în radiotehnică și *undă* în vocabularul general).

Orice termen dintr-un domeniu științific exprimă o noțiune profesională specială (științifică, tehnică, social-culturală), dacă acest termen este întrebuințat în condiții de comunicare profesională specială – în texte scrise sau în limbajul oral al specialiștilor. Funcționând în opere literare sau în condiții de comunicare zilnică, termenul exprimă o noțiune uzuală sau o idee generală. Termenul nu

numai înregistrează pasiv noțiunea, dar și influențează asupra acestei noțiuni, o precizează, o separă de noțiunile învecinate. Deci, termenul diferă de cuvânt grație monosemantismului său și preciziei limitelor sale semantice. Pe lângă faptul că termenul este monosemantic, el nu este înzestrat cu nuanțe emoționale. Această proprietate a termenului este determinată de prima particularitate a sa – monosemia.

Așadar, termenul, ca rezultat și instrument al gândirii și comunicării profesionale, este un cuvânt special (sau un grup de cuvinte) acceptat în activitatea profesională și întrebuințat în condiții specifice. El este o noțiune sub formă de cuvânt, este lipsit de elemente sociale și emoționale și face parte din sistemul noțiunilor unui anumit domeniu profesional. În interiorul câmpului său terminologic este monosemantic și se află în raport direct cu concepțiile științifice. Prin derivarea termenului inițial (avem în vedere termenii compuși) căpătăm termeni noi.

O eficace activitate terminologică presupune dialogul între specialiștii din domeniul limbii și cei din domeniile specializate, deoarece „lingviștii nu inventează cuvinte noi decât pentru meseria lor, celelalte profesii trebuie să-și găsească termenii de care au nevoie, potrivit cu sistemul lor noțional, cu nomenclatura sau cu codul lor lingvistic” (Ciobanu, 1998, p. 95-108).

În prezent avem largi posibilități de cunoaștere și însușire a termenilor din cele mai diverse domenii. Rezultatele cercetărilor referitoare la terminologia de specialitate s-au materializat în elaborarea unor dicționare de specialitate monolingve și bilingve, a unor glosare de termeni, precum și în alcătuirea unor studii cu privire la modul de formare a termenilor (derivare, compunere etc.).

Așadar, *termenul* reprezintă un semn lingvistic specializat compus dintr-o denumire care face referință la un concept. Dacă orice termen este un cuvânt sau o îmbinare de cuvinte, nu orice cuvânt sau îmbinare de cuvinte este termen. Cu toate acestea, orice cuvânt poate deveni termen și viceversa.

Pentru a „înțelege, a evalua” un termen, trebuie să cunoști teoria și să știi ce loc ocupă termenul dat în interiorul acestei teorii. Sensul termenului determină locul lui într-o construcție/ structură teoretică. Pornind de la acestea, N. V. Jușmanov afirmă: „Dacă știi termenul, știi locul lui în sistem, știind locul lui în sistem, înțelegi și sensul deplin al termenilor” (Jușmanov, 1937, p. 152). După cum am remarcat deja, termenul este concomitent și cuvânt, simplă unitate lexicală, fapt subliniat de A. A. Reformațkii: „Termenul este un constituent obișnuit al sistemului lexical al limbii. Termenii sunt absorbiți în componența vocabularului unei limbi și se supun ordinii, legilor fonetice și gramaticale ale acesteia” (Reformațkii, 1994, p. 54).

Potrivit lexicologului și lexicografului Silviu Berejan, terminologia este „componenta cea mai dinamică a vocabularului, care servește drept sursă principală a completării și lărgirii inventarului de unități lexicale ale limbii comune” (Berejan,

2000, p. 60). În opinia reputatului lingvist Eugeniu Coșeriu, termenii constituie „limbi speciale”, asemănătoare cu „argourile” folosite „cu scopul de a nu fi înțelese de către cei care nu aparțin unei anumite comunități sau ca limbi secrete” (Coșeriu, 1999, p. 45).

Așadar, potrivit opiniilor și definițiilor citate mai sus, am putea spune că „noțiunea” este o formă de generalizare proprie unui colectiv sau unei rațiuni colective proprii unui popor și reprezentată prin mijloacele limbii vorbite de acesta, iar „conceptul” este o reprezentare mentală individuală, atribuită unui individ în parte, o imagine mentală potrivită felului lui de a percepe realitatea înconjurătoare. Ce altceva sunt conceptele, dacă nu reprezentări ale obiectelor și fenomenelor perceptibile? În această privință, putem să mai menționăm că delimitarea conceptelor între ele se face prin definiții.

Totuși, în momentul în care se pune problema comunicării între indivizi, este necesară apariția unor instrumente care să unifice percepțiile individuale, altfel n-ar fi posibilă comunicarea propriu-zisă. Astfel, intervine procesul de abstractizare, obiectele și fenomenele sunt grupate în clase, conform trăsăturilor asemănătoare, repetitive. Așa apar noțiunile reprezentând percepții colective ale obiectelor și fenomenelor din realitatea înconjurătoare.

Eugen Wüster afirmă aceeași idee că noțiunea și conceptul există independent de termeni și au un caracter extralingvistic. Noțiunea este compusă dintr-o serie de caractere comune unei clase de obiecte. Aceste caractere sunt, la rândul lor, concepte și sunt utilizate pentru a structura mental un domeniu de specialitate, precum și pentru a comunica. În conformitate cu cele afirmate anterior, conceptul ar trebui să fie punctul de plecare al oricărei cercetări terminologice. Mai mult decât atât, el are și un rol important în analiza relațiilor semantice dintre termeni. Astfel, ajungem la concluzia că termenul este simbolul unui concept, forma lui fonică și grafică.

Concluzii:

1) În procesul de cercetare a interpretărilor noțiunilor-cheie din domeniul terminologiei *noțiune: concept: termen*, am constatat că majoritatea specialiștilor din domeniu au păreri asemănătoare/ apropiate cu privire la definirea și caracterizarea acestor noțiuni fundamentale.

2) Folosirea conceptelor în comunicare este posibilă numai după codificarea lor în semne lingvistice (termeni).

3) „Noțiunile” sunt entități conceptuale, iar conceptele asigură legătura între obiectele și desemnările care le corespund.

4) Unii cercetători consideră „noțiunea” și „conceptul” drept sinonime, alții însă stabilesc între ele o relație de parasinonimie.

5) Potrivit definițiilor propuse pentru *termen*, vom concluziona că toți termenii sunt semne lingvistice, dar nu toate semnele lingvistice sunt termeni.

6) Indiferent de domeniul de activitate profesională, toate terminologiile sunt formate atât din cuvinte din limba comună, cât și din cuvinte strict specializate, care individualizează fiecare limbaj profesional.

7) Dezvoltarea științei are drept consecință apariția termenilor și terminologiilor. Lucrul asupra lor este continuu, termenii fiind prelucrați, clasați, sistematizați, în scopul înțelegerii reciproce a specialiștilor și spre evitarea dublării lor.

8) Cercetările recente din domeniul terminologiei au deplasat accentele de pe categoriile de concept, structurare ontologică și transfer al cunoștințelor pe studiul termenului ca semn lingvistic viu care funcționează în discurs, iar sensul termenului nu este stabilit odată și pentru totdeauna, fiind considerat imuabil, ci este variabil în funcție de context și de destinatarul comunicării, beneficiind de definiții alternative.

În final, vom sublinia că în ultimele decenii au apărut o serie de lucrări și studii semnate de Maria Teresa Cabré, Loïc Depecker, François Gaudin, Pierre Lerat, François Rastier, Angela Bidu-Vrânceanu, Alice Toma ș.a., care au revoluționat cercetarea terminologică promovând idei diametral opuse abordărilor anterioare. În prezent s-ar putea vorbi chiar de o schimbare de paradigmă în cercetarea terminologică fundamentată pe principii de lingvistică și sociolingvistică. Or, cercetarea terminologică din ultimul timp se bazează tot mai mult pe semantică și pragmatică adoptând demersul semasiologic în tratarea termenilor.

Referințe bibliografice:

- AFNOR = *Terminologie, Norme X03-003*, ISO-1087. Paris: Afnor, 1990.
- BEREJAN, Silviu. Terminologia tehnico-științifică internațională în dicționarele naționale generale. În: *Terminologia și limbaje specializate*. Ediția a II-a. Chișinău: Centrul Național de Terminologie, 2000.
- BIDU-VRÂNCEANU, A. *Lexic comun, lexic specializat*. București: Editura Universității din București, 2000.
- BIDU-VRÂNCEANU, A., CĂLĂRAȘU, C., IONESCU, L. *Dicționar de științe ale limbii (DSL)*. București: Editura Științifică, 1997.
- CABRÉ, M. T. *La Terminologie. Théorie, méthode et applications*. Ottawa: Les Presses de l'Université d'Ottawa, 1998.
- CIOBANU, Georgeta. *Elemente de terminologie*. Timișoara: Editura Mirton, 1998.
- COȘERIU, Eugenio. *Introducere în lingvistică*. Cluj: Editura Echinoc, 1999.
- Dicționar explicativ al limbii române*. Ediția a II-a. București: Univers enciclo-pedic, 1998.
- DRUȚĂ, Inga. Termenul și limbajele specializate: abordări diverse. În: *Philologia*. 2014, nr. 3-4, p. 87-96.

DUBOIS, Jean, GIACOMO, Mathée, GUESPIN, Louis, MARCELLESI, Christiane, MARCELLESI, Jean-Baptiste, MÉVEL, Jean-Pierre. *Dictionnaire de linguistique*. Paris: Larousse, 1973.

FELBER, Helmut. *Manuel de terminologie, UNESCO*. Paris: Inforterm, 1987.

GAUDIN, Francois. *Pour une socioterminologie: des problèmes sémantiques aux pratiques institutionnelles*. Rouen: Ed. de l'Université de Rouen, 1993.

Grand dictionnaire de la Linguistique & Sciences du langage. Paris: Larousse, 2007.

HOLZEM, Maryvonne. *Terminologie et documentation. Pour une meilleure circulation des savoirs*. Paris: ADBS Editions, 1999.

HOMETKOVSKI, L. Unele aspecte ale definiției terminologice și natura definițiilor juridice. În: *Intertext*, 2008, nr. 3-4, p. 181-190.

Iarțeva = ЯРЦЕВА, В. Н. Развитие языка науки. În: *Наука и человечество*. Москва: Знание, 1974, с. 87-94.

ISO 704 = *Terminology work. Principles and methods*, 1997.

Jušmanov = ЮШМАНОВ, Н. В. *Грамматика иностранных слов. Приложение к Словарю иностранных слов*. Москва: Советская энциклопедия, 1937, с. 689-723.

Le Nouveau Petit Robert. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française. Paris: Dictionnaire Le Robert, 1997.

Le Petit Larousse. Dictionnaire encyclopédique. Paris, 1995.

LERAT, P. Terme et microcontexte: les prédictions spécialisées. În: *Les Journées scientifiques AUF-LTT: Mots, termes et contextes* [online]. 2005. Disponibil: <http://perso.univ-lyon2.fr/~thoiron/JS%20LTT%202005/pdf/Lerat.pdf>.

MOUNIN, G. *Dictionnaire de la linguistique*. Paris: Quadrige/PUF, 2004.

PAVEL, E., RUCĂREANU, C. *Introducere în terminologie*. București: Editura Academiei Române & Editura Agir, 2001.

Reformatkii = РЕФОРМАТСКИЙ А. А. *О некоторых вопросах терминологии. История отечественного терминоведения. Классики терминоведения: Очерки хрестоматия*. Москва: Московский Лицей, 1994, с. 341-359.

REY, A. *Dictionnaire amoureux des dictionnaires*. Paris: Plon, 2011.

REY, A. *Essays on Terminology*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995.

SAGER, J. C. *A Practical Course in Terminology Processing*. Amsterdam/ Philadelphia, 1990.

STANȚIERU, Svetlana, TĂRĂȚĂ, Zinaida. Unele aprecieri asupra terminologiei didactice actuale. În: *Buletin de Lingvistică*. 2012, nr. 13, p. 108-111.

Superanskaja = СУПЕРАНСКАЯ, А. В., ПОДОЛЬСКАЯ Н. В., ВАСИЛЬЕВА Н. В. *Общая терминология. Вопросы теории*. Москва: Наука, 1989.

Vocabulaire systématique de la terminologie. Montréal: Office de la langue française (OLF), 1985.

WÜSTER, E. *The Machine Tool. An Interlingual Dictionary of Basic Concepts comprising an Alphabetical Dictionary and a Classified Vocabulary with Definitions and Illustrations. English-French Master Volume*. London: Technical Press, 1968.